PROBLEMATICA SĂRĂCIEI ÎN MATERIALELE JURNALISTICE DE OPINIE DIN PRESA MOLDOVENEASCĂ

THE SUBJECT OF POVERTY IN OPINION JOURNALISTIC MATERIALS IN THE MOLDOVAN PRESS

CZU: 070:316.344.2(478) **https://doi.org/10.59295/spd2025s.03**

Victoria BULICANU
ORCID: 0000-0003-3358-5554
E-mail: victoria.bulicanu@usm.md
Universitatea de Stat din Moldova, Chișinău, Republica Moldova

Abstract: *The research focuses on studying an extremely actual problem in the Republic of Moldova, which unfortunately affects a large part of the population - the problem of poverty. In recent years, the press, in its attempt to provide the public with speed in presenting journalistic materials has ignored complex opinion materials, which, as a rule, require effort, time and good documentation from the author to reflect topics of public interest. At the same time, we found that the issue of poverty was one of the most reflected topics in opinion materials in the two editions of the regional press, addressed in the study - Unghiul and Observatorul de Nord in 2024.*

Keywords*: press, media approach, regional publication, poverty, corruption, opinion, standard of living.*

INTRODUCERE

Diversitatea tematicii abordate în materialele jurnalistice de opinie din țara noastră ne conduce la ideea că unul dintre subiectele de popularitate la care apelează periodic jurnaliștii moldoveni este sărăcia, ori rata sărăciei absolute în Moldova a înregistrat în 2023 cele mai înalte valori din ultimii 5 ani. Dacă în 2019 un sfert din populație trăia în sărăcie absolută, în anul 2023 nivelul acesteia a atins 31%. Și nivelul sărăciei extreme, care este și mai gravă, a crescut cu circa 2%, până la 19% [1]. Aceeași sursă mai indică că jumătate din populația în vârstă în țara noastră trăiește în sărăcie, iar persoanele care locuiesc la sat sunt mai puternic afectate de sărăcie decât cele de la oraș. „Infrastructura mai slab dezvoltată din zonele rurale, lipsa locurilor de muncă și posibilitățile limitate de a câștiga un venit suplimentar sunt cauzele de bază ale acestei discrepanțe” [Ibidem].

Istoria ne arată că oamenii săraci au existat dintotdeauna, iar persoane care se confruntă cu lipsa mijloacelor materiale necesare pentru un nivel de trai decent, există, și, cu siguranță vor exista și în viitor. Se știe că persoanele afectate de sărăcie au un acces redus sau chiar limitat la educație, la tehnologii moderne, la servicii medicale, pot fi mai ușor de manipulat și, totodată, se pot confrunta cu o mulțime de probleme la nivel de societate. Sărăcia este un subiect destul de complex, ce necesită o abordare delicată, întrucât această problemă este legată de mai mulți factori: politici, sociali, economici,

culturali. Nu în zadar, în prezent, acest subiect reprezintă punctul de interes pentru mai mulți sociologi, economiști, politicieni, ideologi și jurnaliști. Sărăcia se află în strânsă legătură cu resursele sociale și financiare, cu nivelul de trai, cu nevoile sociale, cu educația și calitatea vieții, de aceea este importantă determinarea strategiilor jurnalistice în explicarea acestui fenomen.

MATERIAL ȘI METODĂ

Importanța unei cercetări asupra fenomenului sărăciei și, implicit, asupra modului în care presa monitorizează și combate acest fenomen, prin prisma materialelor jurnalistice de opinie, este determinată, în primul rând, de faptul că, deși se întreprind acțiuni la nivel național și internațional, totuși, sărăcia rămâne a fi o problemă nefericită ani de-a rândul în țara noastră.

În anul 1998, Organizația Națiunilor Unite a definit noțiunea de sărăcie ca pe „o negare a alegerilor și a oportunităților, o încălcare a demnității umane. Înseamnă lipsa capacității de a participa eficient în cadrul societății" [2]. Cu alte cuvinte, în 1998, ONU a definit noțiunea de sărăcie ca pe un rezultat al alegerilor ineficiente în viață.

Pornind de la ipoteza că, prin punerea în circuit a materialelor jurnalistice de opinie ce tratează problema sărăciei, presa reprezintă unul dintre instrumentele de monitorizare și de combatere a acestui fenomen, în cadrul materialului au fost urmărite câteva obiective importante, printre care: relevarea rolului presei în monitorizarea și combaterea fenomenului sărăciei, analiza unghiului de abordare în presă a problematicii sărăciei în țara noastră, precum și oferirea recomandărilor practice în scopul eficientizării jurnalismului de opinie ca instrument de monitorizare și de combatere a sărăciei. Nu trebuie subestimat rolul presei în sensibilizarea opiniei publice, privind cauzele sărăciei într-o țară, consecințele acesteia pentru membrii societății și, în mod, special, pentru dezvoltarea tinerilor, precum și metodele de eradicare a sărăciei în aceeași societate, ori a bate alarma, prin intermediul mass-mediei, în privința unei probleme poate însemna și un prim pas către a oferi și soluții. Mass-media poate ajuta la remedierea diverselor situații, permițând experților să își prezinte opiniile, iar celor care au avut de înfruntat fenomenul sărăciei - să-și spună poveștile. Vocea lor distinctivă trebuie să fie auzită pentru a crește înțelegerea și conștientizarea publicului – și, important, pentru a genera presiune pentru schimbare.

Rolul materialelor jurnalistice de opinie ale presei din Republica Moldova, poate fi identificat prin determinarea aspectului cantitativ și calitativ al informațiilor care tratează problema sărăciei în publicațiile autohtone regionale, acolo unde poate acest subiect este abordat mai des. Astfel, pentru această cercetare, am selectat două ziare în format online *Unghiul* și *Observatorul de Nord,* ambele fiind generaliste, conform caracterului lor; regionale, după arealul de acoperire mediatică, săptămânale, după periodicitate; publicații private conform statutului lor.

Perioada de cercetare a reprezentat anul 2024.

În perioada monitorizată, publicațiile în format online *Unghiul* și *Observatorul de Nord*, au publicat în total 44 de materiale, dintre care 14 editoriale, 8 comentarii, 15 ta-

blete și 7 materiale de analiză. De menționat este faptul că ambele ziare nu au publicat nici un material de satiră, care să se refere la problematica sărăciei, deși acestea pot fi considerate de impact. Cele mai multe dintre materiale – 28, au fost publicate în ziarul *Unghiul.* Trebuie să remarcăm faptul că jurnaliștii de la această publicație în articolele lor de opinie au reflectat problema sărăciei ca pe o consecință a discrepanței dintre veniturile funcționarilor și a oamenilor simpli, punând în evidență problemele cu care se confruntă oamenii de la sate. În același timp, publicația încearcă să examineze și efectele colaterale ale sărăciei. Astfel într-un material de analiză publicat în luna septembrie a anului 2024, cu titlul *Peste 60% dintre moldoveni suferă de sărăcie de vacanță,* publicația face trimitere la veniturile insuficiente ale populației țării noastre, care mai mult de jumătate nu-și permite să meargă într-o vacanță peste hotare, în perioada de concediu, ceea ce de asemenea vorbește despre faptul că lipsa cronică a veniturilor nu permite moldovenilor să-și refacă forțele în vacanță, așa precum și-o permit cetățenii țărilor cu venituri mai mari. „Numărul salariaților care merg la odihnă scade. A crescut brusc numărul celor care declară că lucrează neoficial, dar a crescut și numărul celor care se confruntă cu o sărăcie de vacanță mult mai mare. Avem o creștere a celor care nu vor putea merge în vacanță în acest an. Avem o tendință negativă. Anul trecut, din cei care lucrează, 538 de mii nu și-au permis să meargă în vacanță. În acest an numărul lor va crește cu 17 mii și va ajunge la 555 de mii de persoane care lucrează, oficial sau neoficial, însă nu-și permit să meargă în vacanță", se constată în material [3].

Jurnaliștii de la ziarul *Observatorul de Nord* în articolele lor de opinie au reflectat problema sărăciei ca pe o consecință a salariilor și a pensiilor mici. Astfel, în materialul *Banii: pentru unii și 40.000 de lei este un fleac, iar pentru alții și 1.500 de lei înseamnă fericirea*, autorul declară: "…nu încape îndoială că, la fel ca multe altele, astăzi nu mai este valabilă înțelepciunea populară care spune(a) că „banii nu aduc fericirea" și că este tocmai invers — cu cât mai mulți bani cu atât mai bine…" [4]. În același timp, publicația analizează în cele mai multe dintre materialele care abordează subiectul sărăciei perspectivele de creștere a nivelului de trai al populației prin intermediul integrării europene a Republicii Moldova. Rubrica *Tableta de vineri*, semnată de redactorul-șef al publicației, Victor Căbăsneanu este cea care găzduiește cele mai multe materiale de opinie, care abordează subiectul direct sau indirect. Rezumând, reieșind din tematicile abordate și modalitățile de relatare, putem spune că cauzele sărăciei prezentate de presa regională autohtonă sunt:

- Corupția;
- Guvernarea ineficientă;
- Prețurile înalte la produse;
- Salarii și pensii mici;
- Lipsa accesului la educație.

Presa regională mediatizează problema sărăciei chiar mai intens decât cea națională, iar fenomenul sărăciei este mult mai prezent în mediul rural din Republica Moldova decât în cel urban. De asemenea, am constatat că în combaterea fenomenului

sărăciei, presa are un rol important, fapt demonstrat și de modul în care au reflectat această problemă reprezentanții presei regionale. Totuși, ținând cont de amploarea fenomenului, în presa din Republica Moldova există un număr relativ mic de articole de opinie care să reflecteze această temă. În același timp, am mai constatat că în pofida faptului că fenomenul sărăciei se regăsește cu reflectare în materialele de opinie din Republica Moldova, totuși, reprezentanții presei din Moldova abordează puțin materiale în care să se promoveze afaceri și oameni de succes, importanța educației financiare pentru fiecare cetățean sau mecanisme de accesare a resurselor financiare pentru inițierea afacerilor, ori aceste subiecte sunt promovate intens de presa din România și cea occidentală. David Landes Saul e de părere că anume cultura joacă un rol semnificativ în succesul sau eșecul civilizațiilor. Civilizațiile occidentale au dominat lumea în ultimii 200 de ani, în mare parte, datorită culturii lor, consideră autorul, iar atracția față de cultură a vândut în țările occidentale și dincolo de hotarele lor de la produse la servicii [5, p. 271]. În lucrare au fost utilizate metode de cercetare, precum metoda empirică, analiza de conținut, analiza cantitativă, sinteza.

CONCLUZII

Despre mass-media de fiecare dată s-a vorbit ca despre un actor social capabil de schimbări și aducător de resurse care să contribuie la responsabilizarea persoanelor care trăiesc în sărăcie. Acest lucru poate duce la îmbunătățirea resurselor sociale și economice și la securitate pentru copiii, bărbații și femeile care trăiesc în sărăcie. În același timp, înțelegem bine că o simplă reflectare media impersonală și neutră în materialele de informare nu este suficientă pentru a genera schimbări. Astfel că intervine rolul jurnalismului de opinie, care are nu doar menirea să informeze, dar prin opiniile exprimate în cadrul editorialelor, tabletelor, cronicilor sau comentariilor, să genereze acțiuni, să influențeze opinii, să trezească dorința de reflecție în rândul unei societăți asupra stării de lucruri într-o societate. Totuși, concluzionăm că abordarea materialelor de opinie se realizează din perspectiva unor genuri publicistice standard de către autori, precum editorialul, comentariul și tableta, ori spectrul genurilor publicistice de opinie este unul mult mai larg, care, de asemenea, ar putea fi utilizate în realizarea textelor comentative și care ar diversifica conținuturile publicistice, dar și ar putea atrage atenția publicului.

BIBLIOGRAFIE:

1. MIHAILĂ, P. *Tot mai mulți oameni din R. Moldova trăiesc în sărăcie absolută. Care sunt cele mai afectate categorii*. Disponibil: https://moldova.europalibera.org/a/tot-mai-multi-oameni-din-r-moldova-traiesc-in-saracie-absoluta-care-sunt-cele-mai-afectate-categorii/33234823.html (accesat: 17.01.2025)
2. *United Nations Definition of Poverty.* Disponibil: https://www.learningforjustice.org/sites/default/files/tt_poverty_h1.pdf (accesat 17.01.2025)

3. *Peste 60% dintre moldoveni suferă de sărăcie de vacanță, sondaj.* https://unghiul.com/peste-60-dintre-moldoveni-sufera-de-saracie-de-vacanta-sondaj/ (accesat: 10.01.2025)
4. COBĂSNEANU, V. *Banii: pentru unii și 40.000 de lei este un fleac, iar pentru alții și 1.500 de lei înseamnă fericirea*. Disponibil: https://observatorul.md/banii-pentru-unii-si-40-000-de-lei-este-un-fleac-iar-pentru-altii-si-1-500-de-lei-inseamna-fericirea (accesat: 10.01.2025)
5. LANDES, D. *Avuția și sărăcia națiunilor. De ce unele țări sunt atât de bogate, iar altele atât de sărace*. Iași: Polirom, 2013. 576 p. ISBN 978-973-46-2884-1